

Κείμενο 1

[Ο τύπος ως μέσο που ασκεί κριτική και εκφράζει απόψεις]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από τη φοιτητική εργασία της Μ. Ε. Ψαραδάκη Η διά τύπου κριτική και η οριοθέτησή της (2004).

Ο τύπος επιτελεί μια σημαντικότερη λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, παρέχοντας βήμα για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων πάνω στα θέματα της καθημερινότητας. Η πολυμορφία και η ποικιλία του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου αποτελούν την καλύτερη πραγμάτωση της ελευθερίας λόγου και έκφρασης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη να ενημερωθεί, να ακούσει ή να διαβάσει αντικρουόμενες απόψεις, να προβληματιστεί και ενδεχομένως να σχηματίσει τη δική του άποψη.

Όμως, αυτή είναι μόνο η μια πλευρά του ζητήματος, γιατί εξαιτίας αυτής της ελευθερίας δημιουργείται ο κίνδυνος προσβολής άλλων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου. Όλοι όσοι εκφράζονται μέσω του τύπου συνήθως ασχολούνται με κάποιο γεγονός ή πρόσωπο και επ' αυτού εκφέρουν γνώμη, από τον πιο έγκριτο δημοσιογράφο, που παρουσιάζει ένα εθνικό θέμα υψίστης σημασίας, μέχρι την πρωτοεμφανιζόμενη τηλεοπτική «περσόνα»¹, που σχολιάζει τον παίκτη ενός ριάλιτι τηλεπαιχνιδιού. [...]

Αναφορά θα πρέπει να γίνει ειδικά σε ένα σύγχρονο φαινόμενο που σχετίζεται με τα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια και την οξεία κριτική που δέχονται οι συμμετέχοντες σε αυτά. Πολλές εκπομπές και δημοσιεύματα σε περιοδικά αντλούν τη θεματολογία τους από τα όσα συμβαίνουν σε τέτοια παιχνίδια με έμφαση στα πρωτοεμφανιζόμενα σε αυτά άτομα. Από τη μια, το να παρουσιάζονται οι εξελίξεις ή οι χαρακτήρες των παικτών, καθώς εμφανίζονται και αποκαλύπτονται, είναι λογικό και αναμενόμενο. Όμως, τι γίνεται όταν σχολιάζονται ως προσωπικότητες και μάλιστα με βάνουσο τρόπο; Όταν τα τηλεοπτικά και δημοσιογραφικά συνεργεία εισβάλλουν στις οικογένειές τους και με χαρακτηριστική ευκολία αποκαλύπτουν στοιχεία του παρελθόντος τους, ιδιαίτερα ευαίσθητα και προσωπικά; Σε ποιον βαθμό μπορούν όλοι όσοι γράφουν ή εμφανίζονται στα τηλεοπτικά

¹ τηλεοπτική «περσόνα»: το προσωπείο που υιοθετούν τα εμφανιζόμενα άτομα στην τηλεόραση

πάνελ να κρίνουν και να χαρακτηρίζουν χωρίς περιορισμούς και συνέπειες αυτούς που επέλεξαν να συμμετάσχουν στα εν λόγω παιχνίδια;

Από τα παραπάνω ερωτήματα γίνεται φανερό ότι δεν μπορεί στον βωμό της ελευθερίας του τύπου να θίγονται άλλα δικαιώματα. Γι' αυτό, λοιπόν, θα πρέπει να αναζητηθούν τα όρια στην ελευθερία της έκφρασης και της κριτικής, ώστε να μην συγκρούεται το σημαντικό αυτό δικαίωμα με άλλα, εξίσου σημαντικά, κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Κείμενο 2

Τρώες

*Το ποίημα είναι του Κ. Π. Καβάφη (1863-1933), από τη συλλογή Τα Ποιήματα. Τόμ. Α' (1897-1918).
Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 4η έκδ. Αθήνα: Ίκαρος.*

Είν' η προσπάθειές μας, των συφοριασμένων²
είν' η προσπάθειές μας σαν των Τρώων.
Κομμάτι³ κατορθώνουμε· κομμάτι
παίρνουμ' επάνω μας· κι αρχίζουμε
να 'χουμε θάρρος και καλές ελπίδες.

Μα πάντα κάτι βγαίνει και μας σταματά.
Ο Αχιλλεύς στην τάφρον εμπροστά μας
βγαίνει και με φωνές μεγάλες μάς τρομάζει.—

Είν' η προσπάθειές μας σαν των Τρώων.
Θαρρούμε πως με απόφαση και τόλμη
θ' αλλάξουμε της τύχης την καταφορά,⁴
κι έξω στεκόμεθα ν' αγωνισθούμε.

Αλλ' όταν η μεγάλη κρίσις έλθει,

²χτυπημένος από τη συμφορά, δυστυχισμένος

³λίγο, λιγάκι (εδώ επίρρημα)

⁴πλήγμα, χτύπημα

η τόλμη κι η απόφασίς μας χάνονται·
ταράττεται η ψυχή μας, παραλύει·
κι ολόγυρα απ' τα τείχη τρέχουμε
ζητώντας να γλιτώσουμε με την φυγή.

Όμως η πτώσις μας είναι βεβαία. Επάνω,
στα τείχη, άρχισεν ήδη ο θρήνος.
Των ημερών μας αναμνήσεις κλαιν κι αισθήματα.
Πικρά για μας ο Πρίαμος κι η Εκάβη κλαίνε.

[1905]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

- α. Ο τύπος επιτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία στις δημοκρατικές κοινωνίες, και αυτή είναι η πολυμορφία και η ποικιλία του.
- β. Η ελευθεροτυπία προσβάλλει τα δικαιώματα που σχετίζονται με την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου.
- γ. Είναι εύλογη η παρουσίαση των εξελίξεων των ριάλιτι τηλεπαιχνιδιών σε τηλεοπτικές εκπομπές και δημοσιεύματα.
- δ. Η αποκάλυψη στοιχείων του παρελθόντος και της προσωπικότητας των πρωτοεμφανιζόμενων παικτών στα ριάλιτι τηλεπαιχνίδια επιβάλλεται, για να τους γνωρίσουμε καλύτερα.
- ε. Η επιβολή ορίων στην ελευθεροτυπία θα εγγυηθεί την προστασία άλλων ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα(μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τη νοηματική σύνδεση/σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 (μονάδες 4). Τι προσφέρει, κατά τη γνώμη σου, αυτή η νοηματική σχέση στο κείμενο; (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3° υποερώτημα(μονάδες 15)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται επανειλημμένα οι ερωτήσεις. Να τις εντοπίσεις (μονάδες 6) και να περιγράψεις με συντομία τον ρόλο τους (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται ένα συλλογικό ποιητικό υποκείμενο (εμείς). Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές αναφορές την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Ποια στάση υιοθετείς εσύ σε παρόμοιες περιπτώσεις; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.